

Predmet: *Bratunac – Borkovac*

Viši sud u Beogradu – Odeljenje za ratne zločine

Broj predmeta: K. Po2 6/20

Krivično delo: ratni zločin protiv civilnog stanovništva iz člana 142. stav 1. KZ SRJ

Optuženi: Novak Stjepanović

Glavni pretres: 30. 9. 2024.

Na današnjem glavnom pretresu bilo je predviđeno ispitivanje pet svedoka. Utvrđeno je da je svedok Radoje Živković preminuo. Putem dopisa Ministarstva pravde SAD dobijen je kontakt svedokinje Ramize Dugonjić, ali Služba za informisanje i podršku oštećenima i svedocima nije uspela da ostvari kontakt sa njom. U dopisu se navodi da je svedokinja nameravala da doputuje u Srbiju, ali da će ostati u Podgorici. Predsednik sudskog veća Bojan Mišić je napomenuo da mu dopis nije jasan. Svedokinja sa prezimenom Jusufović Omić nije planirala da dođe, ali je voljna da svedoči putem videokonferencijske veze iz Sidneja. Sa svedokinjom Razom Dugonjić i svedokom Amerom Ramićem ostvareni su tehnički uslovi da se ispitivanje obavi putem videokonferencijske veze.

Ispitivanje svedokinje/oštećene R.D.

Svedokinja optužbe i oštećena R. D. je ispričala da se u drugoj polovini maja 1992. godine nalazila u stanu sa majkom, ocem, mlađim i starijim bratom. Rat je počeo. Narod je krenuo da odlazi. Njen otac nije hteo nigde da ide i ponavljao je: „Neće ništa biti”. Jednog jutra su čuli i videli kroz prozor naoružanu grupu vojnika na čijim je uniformama pisalo JNA. Uspaničili su se. Vojnici su krenuli glasno da lupaju vrata i uspeli su da ih razvale. U kuću je ušla „grupica” od petoro ili šestoro vojnika. Svedokinja je od vojnika prepoznala Sašu Cvetkovića. Objasnila je da je on bio njihov komšija, da su imali dobre odnose i da je poznavala njegovu majku i sestre. Vojnici su upitali oca svedokinje: „Gde ti je sin?”. Brat svedokinje, Muhamed je tom prilikom iskočio kroz prozor i krenuo da beži. Kada nisu uspeli da nađu Muhameda u kući, izveli su ostatak porodice i krenuli sa njima prema rudniku olova i cinka „Sase”. Ništa im nisu dozvolili da ponesu iz kuće. Tokom puta do rudnika vojnici su ih psovali i optuživali da su poslali Muhameda u „Zelene beretke”. Majka svedokinje nije mogla da hoda brzo, pa ju je jedan vojnik udario puškom u leđa i rekao joj da požuri. Svedokinja je navela da su u rudniku proveli nekoliko dana. Objasnila je da su se u rudniku uglavnom nalazile osobe koje nisu bile njihove komšije. Bilo je puno dece i omladine. Ukupno oko šezdeset ljudi je bilo smešteno u rudniku. Jednog dana, početkom juna, došao je jedan vojnik i počeo je da čita imena ljudi koje odvođe na razmenu. Majka i otac svedokinje su bili odvedeni kamionima u Kladanj na razmenu. Taj dan predveče ili sutradan bila je neka pucnjava i svedokinja, njena rođena sestra D.R. i njihova komšinicinica bile su odvedene u neku kuću u Bratuncu. Nedugo nakon što su stigle u tu kuću čulo se kako neko jako lupa na vrata. Vrata su se naglo razvalila i grupa vojnika je ušla u kuću. Od prisutnih vojnika svedokinja je prepoznala Sašu Cvetkovića, Željka Đokanovića i vojnika pod imenom Žarko. Tom prilikom im je Đokanović rekao: „Čuvajte se, da ne budete silovane”. Vojnici su ih potom tokom noći odveli u drugu kuću, koja se isto nalazila u Bratuncu. Te noći je došlo nekoliko vojnika, među kojima je bio i Saša Cvetković. Te iste noći svedokinja je imala susret sa jednim vojnikom koji je bio u uniformi i imao pištolj. Nikad ga pre nije videla, a po njegovom akcentu je zaključila da nije iz okoline Suhe. On joj je rekao da vidi da je uplašena i da slobodno legne da spava jer će i on da prespava. Tu noć je provela budna, a vojnik je sledećeg jutra otišao. Kada je tog jutra videla komšinicinicu i svoju sestru znala je da sa njima „nešto bilo”. One nisu pričale tad o tome jer ih je bilo sramota, ali je svedokinja znala šta se desilo. Neki drugi dan, odveli su ih u drugu kuću. U toj kući se, pored ostalih vojnika, nalazio i optuženi, Novak Stjepanović. Svedokinja je navela da nikakav kontakt sa njim nije imala pre i da je njegov brat išao sa njom i njenom sestrom u školu.

Objasnila je da je njega i njegovo društvo znala samo iz viđenja. Te noći neko joj je rekao da se popne na sprat i uđe u jednu sobu. U toj sobi je optuženi ležao na krevetu. Svedokinja je bila uplašena i zamišljena. Stajala je „kao kip”. Optuženi joj je rekao da skinе donji deo odeće sa sebe i da mu priđe. Osećala se izgubljeno i kao da je „u nekom drugom svetu”. Navela je da ne zna koliko je tačno trajalo silovanje. Nakon što ju je silovao, optuženi joj je kazao da ode da se istušira. Dok se tuširala shvatila je da je to stvarnost i počela je da plače, ali je plakala tiho kako je niko ne bi čuo. Osećala se prljavo i pokušala je da spere tu prljavštinu sa sebe. Sišla je na prvi sprat i pošto je osećala veliki bol u glavi, zatražila je od vojnika tabletu i popila ju je. Vojnici su otišli, ali je svedokinja osećala da će ponovo doći. Dan nakon toga su ponovo bile prebačene u drugu kuću jer su vojnici gledali kako da ih prebace u Srbiju. Svedokinja je strahovala šta će biti i svaki dan je bila preplašena. Objasnila je da su ih vojnici skrivali i navodno čuvali, ali i da je bilo vojnika koji su im govorili da su one samo deca i da one nisu ništa krive. Navela je da je Sase napustila u junu. Posle petnaest, deset ili manje dana je prešla u Srbiju. Ona i njena sestra su bile smeštene u sportskom centru u Loznici. Tokom boravka u Loznici obavila je medicinske preglede, na kojima je, između ostalog, utvrđeno i da svedokinja nije u drugom stanju. Takođe, zdravstvenim radnicima je svedokinja rekla da je silovana. Svedokinja nema dokumentaciju o tim lekarskim pregledima i nije sigurna da li je imala ginekološki pregled, ali zna da su lekari utvrdili da nije u drugom stanju. Nakon mesec dana u Loznici bila je prebačena na Palić. Izjasnila se da na tim mestima nije bila svojom voljom. Pre početka zime 1992. godine svedokinja i njena sestra su prešle u Mađarsku. Potvrdila je da su se posledice pomenutog događaja odrazile na njen lični i emotivni život. Rekla je da nije mogla da funkcioniše kako treba dugo vremena. Imala je ružne snove i potražila je stručnu pomoć. Nakon nekoliko godina terapije počela je manje da se plaši. Napomenula je i da joj je bilo vrlo teško kada je 2017. godine davala izjavu u Sarajevu, kao što joj je bilo i sad kada joj je dostavljen poziv da svedoči. Izjasnila se da ostaje pri iskazu koji je dala 2017. godine.

Ispitivanje svedoka Amera Ramića

Svedok optužbe i jedan od civila koji je preživeo streljanje kod Borkovca 20. maja 1992. godine je ispričao da je desetog maja otišao kod dede u selo Borkovac. Tada je išao u srednju mašinsku školu i imao je osamnaest godina. Pet-šest dana nakon toga JNA i VRS su opkolile to selo i otpočelo je „čišćenje od bosanskog stanovništva”. Puno stanovništva je bilo odvedeno na stadion u Bratuncu. Zajedno sa svojom rođakom i sestrom Hamedinom, sakrio se kod obližnjeg groblja jer je tu bila visoka trava. Objasnio je da njegovi roditelji nisu tad bili tu. Otac je radio u inostranstvu, a svedok misli da mu je majka bila proterana u maju 1992. godine. Naveo je da misli da je prvo odvedena na stadion u Bratuncu, nakon čega je odvedena u Kladanj. Njegova sestra je studirala jezike u Sarajevu i došla je sa svojom drugaricom u posetu. Ta drugarica je uspela da izađe iz Bratunca poslednjim autobusom koji je išao iz grada. Nakon toga su se, zahvaljujući Hamidu Aliću, prebacili u šumarak blizu kuće. Kod šumarka se nalazio potočić. Tu su naišli i na druge ljude koji su se krili. Ukupno ih je bilo četrnaest-petnaest. Svedok je rekao da je u jednom trenutku došla sestra Hameda Velića, koja je rekla da je pronašla nekog oficira koji će pomoći njenom bratu da ode iz Bosne i Hercegovine. Velić je otišao sa njom, a ona je rekla da će pitati tog oficira da dođe i po njih. Dok su skupljali hranu jednom prilikom, šest vojnika ih je opkolilo i odvelo do malog mosta koji se nalazio na raskrsnici sa tri druga puta. Na putu do tamo se začuo pucanj koji je usmrtio jednog civila. Vojnici su ih tukli, psovali i zatražili da im predaju dragocenosti. Muškarci su uglavnom predavali džepne satove, a žene ogrlice i prstenje. Tom prilikom su stražu čuvali Mirko Todorović i Miloš Radić. Vratili su ih kod kuće i postrojili su ih pored zida. Nastavili su da ih tuku. Sestru svedoka su tada odveli u obližnju kuću. Potom su ih odveli na mali potočić. Postrojili su ih na ivicu potoka. Svedok je svoju torbu stavio na stomak kako bi ublažio udar metka. Svedok pretpostavlja da su vojnici gađali po glavama. Kada je krenula pucnjava, svedok nije siguran da li se zemlja odronila ili se okliznuo, ali zna da je pao. Osećao se miris baruta. Ljudi su padali, jecali i bili ranjeni. Svedok se pravio da je mrtav. Osećao je da je „odskakao od zemlje” i nije mu jasno kako vojnici nisu videli da je živ. Nakon što su ubili još jednog civila koji se javio da je još uvek živ vojnici su

otišli. Posle trideset minuta su se vratili. Tada su ubili sestru svedoka. Njeno telo je palo preko svedoka i krv s njenog mozga je curila tačno na njega. Posle još trideset minuta svedok je podigao glavu. Kada je podigao glavu primetio je da je još troje ljudi preživelo. Kiša je počela da pada, a svedok je plakao sve vreme. Jedan od preživelih je dobro poznao područje Bratunca i Suhe, pa su uz njegovu pomoć pre zore stigli do jednog obližnjeg sela. Tu su bili kod njegovih prijatelja. Potom se svedok prebacio u Pale, pa u Potočare. Tu je proveo tri godine, sve dok Srebrenica nije pala 11. 7. 1995. godine. Tog dana je krenuo preko šuma i stigao je do Tuzle. Dva ili tri meseca nakon toga je izašao iz Bosne i Hercegovine i tad se prvi put našao sa majkom. Izjasnio se da ostaje pri pismu koje je napisao svom babi nakon što se preselio u SAD. Izjavio je i da je izgledalo kao da je grupi vojnika komandovao jedan vojnik sa žutom i jedan vojnik sa crnom kosom. Prepoznao je optuženog u sudnici kao čoveka koji je pucao u njih tada. Napomenuo je da je optuženi tada imao crnu kosu.

Sledeći glavni pretres zakazan je za 31. oktobar 2024. godine sa početkom u 10.00 časova u sudnici broj 2.

Fond za humanitarno pravo